

**РІШЕННЯ ЩОДО ПРИСУДЖЕННЯ
СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
за спеціальністю 033 Філософія**

Спеціалізована вчена рада ДФ 15 Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Міністерства освіти і науки України, м. Київ прийняла рішення щодо присудження ступеня вищої освіти доктора філософії **Сюй Шіші** на підставі прилюдного захисту дисертації «Активне громадянство в глобалізованому суспільстві: соціально-філософський аналіз» у вигляді рукопису у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

“13” липня 2023 року

Сюй Шіші народилась 29 листопада 1987, громадянка Китайської Народної Республіки, освіта вища: закінчила Київський національний лінгвістичний університет в 2015 році.

Тимчасово не працює.

Дисертація виконана в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – Панченко Леся Миколаївна, кандидат філософських наук, професор, учений секретар Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Здобувачка має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 у фаховому виданні, що індексується наукометричною базою Web of Science, 3 у фахових виданнях з філософських наук, 1 у закордонному фаховому виданні, які індексується міжнародними наукометричними базами, та 4 тези наукових конференцій:

1. Xu Shishi. The Phenomenon of Active Citizenship: The Dialectics of Global and National Discourses. *Philosophy and Cosmology*, 2023, Volume 30, 88-96. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/30/8>
2. Сюй Шіші. Активне громадянство у глобалізованому світі: філософсько-освітні імплікації. *Філософія освіти*, 2021, Вип. 27(2), С. 148–159. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2021-27-2-10>
3. Сюй Шіші. Потенціал наукової освіти у розвитку активного громадянства: аксіологічний вимір. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*, 2021. Випуск 38 (11-12). С. 36-45. [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.38\(11-12\)-8](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.38(11-12)-8)

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Свириденко Денис Борисович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти УДУ імені Михайла Драгоманова – голова ради.

Терепищій Сергій Олександрович, доктор філософських наук, професор, Професор кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики, УДУ імені Михайла Драгоманова – рецензент.

Матусевич Тетяна Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти УДУ імені Михайла Драгоманова – рецензент.

Бойченко Михайло Іванович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри теоретичної і практичної філософії КНУ імені Тараса Шевченка – офіційний опонент:

По-перше, авторці варто було приділити більше уваги концепту глобального громадянського суспільства. Адже розгляд проблеми громадянства у глобальному контексті неминує породжує необхідність вийти за межі національних громадянських суспільств і оцінити потенціал громадянства не як громадянства окремих країн. Ще Імануїл Кант у своїй праці «До вічного миру» створив концептуальні передумови для аналізу громадянського суспільства у світовому масштабі. Згодом, такі документи, як Декларація прав людини ООН та інші подібні їй міжнародні правові документи добре репрезентують у правовому полі концепт глобального громадянського суспільства. Ще у першому розділі дисертантка звертається до близького концепту «глобального громадянства» (с. 47-48), далі – у другому розділі (с. 66) та третьому розділі (с. 165). Однак, саме термін глобальне громадянське суспільство дає можливість краще структурувати громадянство у глобальних масштабах. Авторка згадує також у своєму дослідженні близький до глобального громадянського суспільства термін, запропонований Ульрихом Беком – «транснаціональне громадянське суспільство» (с. 115). Однак, цей термін також не отримує розгорнутого роз'яснення у даному рукописі. Звернення до аналізу глобального громадянського суспільства дозволило би авторці конкретизувати у прагматичному вимірі багато ідей її дослідження. Тому вважаємо за доцільне побажати дисертантці звернутися до цього концепту у наступних її дослідженнях.

По-друге, авторці варто було звернутися більш розгорнуто до аналізу концепту «сильної держави» у версії Френсіса Фукуями, «мінімальної держави» Роберта Нозіка, а також полеміки довкола концепції Джона Ролза «справедливості як чесності». Слід також було звернути увагу на неоліберальну позицію австрійської школи економіки, представлену ще раніше, зокрема ідеями Людвіга фон Мізеса і Фрідріха Гаєка: коли держава мінімізує своє втручання у діяльність громадян і концентрує свої зусилля на мінімумі регулятивних функцій. Ці автори методологічно обґрунтовують первинне значення свободи і активності індивідів для успішної побудови економічних, політичних і правових стосунків у суспільстві.

По-третє, авторці варто було би ретельніше дослідити соціальні мережі як спосіб реалізації активного громадянства. Наприклад у 2018 році так звана «арабська весна» якраз і починалася з мережевого способу організації протестних дій активних громадян. Дисертантка час-від-часу також звертається до терміну «соціальні мережі» (с. 29, 70, 94, 110, 113-114, 117, 128, 195). Але мова тут йде про громадянство лише побіжно, а терміни «мережа» і «мережевість» використано переважно для характеристики ціннісного виміру глобалізованого суспільства. Зв'язок же мережевості з активним громадянством так чітко і не простежено. Взагалі комунікативний сегмент реалізації активного

громадянства можна було би висвітлити більш концентровано і, можливо, у окремому підрозділі.

По-четверте, у роботі подекуди зустрічаються непрояснені побічні судження, які не стосуються основної теми дослідження, а доповнюють її. Наприклад, на с. 152 зустрічаємо тезу: «мова йде про нову філософію освіти, яка б концентрувалась довкола молоді усіх вікових груп». Хотілося би отримати роз'яснення, які саме групи має на увазі авторка, адже молодь сама є віковою групою.

Нарешті, у роботі подекуди зустрічаються мовні огріхи, зокрема неузгодженість суб'єкта основного речення із дієприкметниковими зворотами, які його стосуються. Трапляються деякі одруки, які залишилися непоміченими в ході редакторської роботи. Втім, вони не заважають зрозуміти хід думок авторки і не відбиваються негативно на в цілому академічному стилі, у якому виконана дана дисертація.

Бойко Анжела Іванівна, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософських і політичних наук Черкаського державного технологічного університету – офіційний опонент:

По-перше, авторка, традиційно для структури та відповідно до логіки соціально-філософського дослідження, присвячує підрозділ у першому розділі дослідженню генези ідеї активного громадянства у історії філософії. Не зважаючи на здійснений огляд, нам не вдалося чітко зрозуміти, коли саме вперше концепт «активне громадянство» був вжитий у класичних філософських працях.

По-друге, методологія філософської антропології (підрозділ 2.2.), застосована авторкою, концентрується довкола класичних поглядів одного з її засновників – Макса Шелера. Вихід дисертантки за межі класичного антропологічного проекту та звернення до сучасних представників (Петер Слотердайк та ін.), допомогли би авторці глибше інтерпретувати антропологічну проблематику активного громадянства в умовах сучасного динамічного соціокультурного ландшафту. Якщо авторка свідомо обмежилась класичними методологічними підходами у дослідженні, то це варто було би аргументувати в тексті дисертації.

По-третє, у підрозділі 3.2. авторка здійснює переосмислення ролі освіти та виховання як чинників формування активного громадянства. На превеликий жаль, в межах підрозділу авторка не звернула увагу на те, що сучасна освіта все більше реалізується за допомогою онлайн-інструментів, а на додачу до цього, все більшу популярність отримують продукти від освітніх платформ Coursera, Prometheus тощо. Цікаво було би прояснити позицію дисертантки щодо ризиків чи, навпаки, можливостей сучасних онлайн-форм організації освітнього процесу на розвиток особистості – носія активного громадянства.

По-четверте, деякі висновки та відповідні їм положення наукової новизни дисертації Сьюї Шіші не позбавлені дещо наївного характеру у формулюваннях. Наприклад, авторка у останньому пункті новизни зазначає, що «один народ – український – може стати світовим лідером у галузі активного громадянства, захисту прав людини і надихати інші народи на формування глобального гуманістичного руху за права людини» (с. 20). Разом із цим,

сучасний український досвід розбудови активного громадянства має глибоко специфічний характер (культурна специфіка, екзистенційні виклики збройної агресії, специфічна політична культура українського транзитного суспільства тощо). На нашу думку, такі формулювання мають ґрунтуватись на окремих мультидисциплінарних (політичні студії, культурологічні студії тощо) дослідженнях щодо потенціалу екстраполяції українського досвіду на інші суспільства.

Результати відкритого
голосування:

"За" 5 членів ради,
"Проти" немає,
тих, хто утримався немає

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 15 присуджує Сью Шіші ступінь доктора філософії у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 15

Свириденко Д.Б.